

Доц. др Слађана Видосављевић⁶¹
Учитељски факултет у Призрену – Лепосавић

ПРИКАЗ КЊИГЕ

САИТ КАЧАПОР: *ТЕМЕ ИЗ ПЕДАГОГИЈЕ*, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ У
КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, 2013.

Монографија *Теме из педагогије* проф. др Саита Качапора представља засигурно круну ауторовог дугогодишњег рада, која по посебности датој у самој садржајној концепцији, с којом се ретко сусрећемо у научном и образовном подручју, чини ово дело специфичним. Наиме, књига је стварана са основним циљем да се на једном месту, према аутору, „у корицама једне књиге нађу заједно ментор и његови кандидати“, чиме би се између осталог отргли од заборава након одбрањених докторских дисертација и магистарских теза, и да би на тај начин сачували трајнију везу. Осим кратких биографија, „које и једнима и другима остају као успомене на људе, време и научне трендове“ (у *Предговору*), трагајући за најбољим решењима у институционалном васпитању и образовању, у књизи су се нашао нова гледања ментора на савремене научно-образовне проблеме, али и теме које су кандидати обрађивали под његовим менторством. С тим у вези, од значаја је истаћи да је проф. др Саит Качапор дуги низ година припремао материјал, тј. од првог, под његовим вођством, одбрањеног магистарског рада (21. 06. 2000. године), па надаље, до многобројних теза и дисертација, обрађујући већином трајно актуелне теме које се тичу савремене школе. Сумирањем онога што је у својим до сада објављеним књигама написао, користећи тако знање и искуство, несумњиво је да се ради о општем обогаћивању педагошке теорије и праксе.

Иако је педагогија бележила напредак прелазећи из XX у XXI век „она је остала на самом седишту балканске вртешке коју су стално окретали велики светски ветрови, и доносила оно што је у вртлогу могла „ухватити“ (стр. 17). Износећи чињеницу да је само човечанство неспремно ушло у цивилизацијске токове 21. века, сасвим разумљиво се истиче и да је „педагогија као наука у служби човека тешко пратила новог човека разапетог

⁶¹ vidosladjia@hotmail.com

између живота у којем има елемената свих векова из претходног миленијума и тежње да живи животом новог века“ (стр. 18). То се у првом делу „Педагогија на размеђу миленијумима“ недвосмислено потврђује многобројним аргументима пратећи васпитање, као најшири педагошки појам, посматрано кроз пет битних компоненти: физичко-здравствену, интелектуалну, моралну, радно-техничку и естетску, и да са достигнутим нивоом васпитаности, ни у једној од њих, човечанство није могло исказати потребно задовољство.

Да се све појаве у људском друштву рефлектују и на саму породицу, постајући тако огледало окружења у коме се налази, у поглављу „Породица на размеђу миленијумима“, аутор кроз различите дефиниције породице, а пре свега да је то основна друштвена ћелија, сагласан је да се она мора проучавати са многих аспеката: као биолошка заједница, као едукативна заједница, као економска заједница, као она која пружа сигурност, егзистенцију, опстанак.... Као једну од главних порука, овим прилогом се пласира да је „породица највеће достигнуће човечанства коју треба стално проучавати, неговати, чувати и развијати, како би била у функцији остваривања човекових потреба“ (стр. 36). Нажалост, бројни показатељи говоре да је савремена породица у кризи, и да се са многим транзиционим проблемима не може носити без последица, због чега се, између осталог, и наука о васпитању (педагогија) налази пред великим изазовом.

Суштина и сврха васпитања јесте припрема, или оспособљавање за егзистенцију, а крајњи исход свих фактора васпитања, па тиме и рада школе, јесте припрема појединца за успех у животу, сходно његовим жељама и способностима. Колико је на то спремна данашња у великој мери традиционална школа са устаљеним формама и шта конкретно треба променити, усавршити и самим тим учинити је местом на „којем се живи и животом учи за живот“, може указати само неко, ко је као педагог одмакнуо на свом путу, стичући право да о њима расправља и предлаже. Управо се трећим делом „Школа на размеђу миленијумима“, из перспективе васпитног промишљања указује да је потребно детаљније размотрити усвајање вредности на нивоу знања, које не може бити вредносно неутрално, јер ученик мора да сазна које вредности су више, а које мање важне за његово добро и добро других. С правом се поставља питање у ком правцу усмерити школу данас, како би ученике усмеравала ка „интериоризацији“ познатих и диференцираних вредности, што и јесте најважније за планирање, реализацију и самоевалуацију целовитог постизања васпитно-образовних циљева, јер школа мора да васпитава својим деловањем.

Европска унија се у процесу глобализације стално сусреће са новим изазовима, неопходност за већим знањем и кључним компетенцијама биће приоритет савременог друштва, ради лакшег прилагођавања свету који се брзо мења. Због тога образовање има и двоструку улогу, друштвену и

економску, и управо у том контексту се аутору наметнула потреба да најпре кроз „Теоријско утемељење васпитања за предузетништво“, и даље, у оквиру „Предузетничко васпитање тражи предузетне наставнике и предузетнички амбијент у школи“, као и „Основе парадигме развоја предузетништва у нашим школама“, укаже на потребу и значај оваквог вида васпитно-образовне парадигме у школству. С обзиром на то да су важни чиниоци у свим кључним компетенцијама критичко мишљење, креативност, покретање иницијативе, решавање проблема, процена ризика, доношење одлука и слично, неопходност развоја предузетништва је засигурно оно што наше школе могу, између осталог, подићи на ниво прилагођавања и подређивања образовања очекивањима тржишта рада. Да би учење о предузетништву заживело у нашем образовном и школском систему, потребно је „променити унутрашњу наставну стратегију, њене курикулуме, наставне садржаје, положај ученика и наставника у процесу наставе“ (стр. 98). При томе се наглашава да је једна од кључних промена усмерена ка наставнику и то у непосредној школској стварности, који ће знати да новим облицима комуницира са ученицима, „у којој се акценат ставља на истраживање, на трагању за знањем, вештинама и навикама, на практичном производном раду и на предузетништву“ (стр. 98).

Нажалост, последња истраживања показују да је степен припремљености будућих стручњака, по окончању студија на високошколским институцијама, веома низак, те се поново намеће питање „спремамо ли кадар за наше прошло друштво, за наше привредне и друштвене потребе: *сада и овде или за извоз*“ (стр. 103). Искрпну анализу о томе проф. др Саит Качапор даје у завршном поглављу првог дела књиге „Реформе образовања, са посебним освртом на високо образовање“, где се уместо закључка, институцијама високог образовања и свим битним факторима који у том процесу партиципирају, таксативно указује на кључне тачке неопходних промена.

Све претходно наведено приказано је заједно са богатим пописом коришћене литературе (на 122 странице), док су остали делови монографије (471 страница) посвећени магистарским и докторским кандидатима и дати кроз три различита текстовна материјала. На самом почетку наведени су биографски текстови (основни подаци о животу и кретању у служби) свих учесника овог пројекта, које је уредио аутор монографије. У следећем поглављу тематизују се тезе и дисертације (на до осам страница), у виду ауторизованих прилога (одломака). Поред тога, сваки кандидат је имао прилику да у облику два есеја искаже своје виђење проблема и да обради, по свом мишљењу, важна питања из области васпитања и образовања. Захваљујући дугогодишњем раду проф. др Качапора, који се одвијао на многобројним факултетима (враћајући се увек Филозофском факултету Универзитета у Приштини – Косовској Митровици, где је започео свој рад и

где и данас ради), несумњиво је да се у импресивно широком тематском распону ове монографије рефлектују многобројне идеје, искуства, неке полемичке расправе али и мултикултурално сагледавање васпитно-образовних тема гледано из угла кандидата који раде на Филозофском факултету у Косовској Митровици, Учитељском факултету у Призрену – Лепосавићу, Факултету хуманистичких наука Универзитета „Џемал Биједић“ у Мостару, Педагошком факултету у Сарајеву и на Универзитету „Анстед“ у Малезији.

Кроз *Теме из педагогије*, проф. др Саит Качапор не само да оживљава сећање на већину својих менторских радова, остављајући тако и траг о својим многобројним кандидатима, већ нам тиме шаље и поруку како се треба односити према млађим генерацијама које треба, ако не са већим, бар да са истим жаром наставе већ добро трасираним педагошким путем, оствареним захваљујући и самом аутору, али и његовим колегама (Круљ, Кулић, Јовановић...). Монографија је уједно и резултат истраживања у оквиру научно-истраживачког пројекта *Косово и Метохија између националног идентитета и евроинтеграције* који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и изузетно успешну промоцију имала на Сајму књига 2013. године, 26. октобра, на штанду Канцеларије за Косово и Метохију.

Приказом ове књиге аутор (који је почаствован да и сам буде део овог пројекта) жели да укаже на њену вредност, јер многи записи, коментари, делови теза и дисертација, кратки есеји, прожети неизмерним осећањима самог аутора, с правом је сврставају у публикацију за многа будућа времена.